

Positie boeren en tuinders houdt gemoeieren bezig

Uit: Agrarisch Dagblad, 30 oktober 2003

Het advies over de positie van de boer in de keten aan minister Veerman, dat de Raad voor het Landelijk Gebied (RLG) begin september heeft gepubliceerd, laat velen niet onberoerd. Het advies kreeg in het *Agrarisch Dagblad* veel aandacht.

Koos Koolen en Jaap van Driel, respectievelijk lid van de Raad voor het Landelijk Gebied en projectleider bij de raad, zetten in hun reactie nog eens uiteen waar het advies over gaat om verkeerde beeldvorming recht te zetten.

'Een overbodig advies', kopte het *Agrarisch Dagblad* op 5 september en een dag later, 'RLG advies tweeslachtig'. Op 12 september schrijft Jeroen de Koe in zijn column dat de boer juist als een boeienkoning een ongebonden ondernemer moet willen zijn in plaats van teamspeler in een keten zoals de RLG suggereert. Roger Engelberts geeft in het *Agrarisch Dagblad* van 2 oktober als zijn opinie dat er in het advies ten onrechte meer boodschappen aan de minister staan, dan aan boeren en tuinders. Hij heeft maar één boodschap: Vernieuwend Ondernemerschap. Als hij vervolgens uiteenzet wat Vernieuwend Ondernemerschap inhoudt, geeft hij een prima samenvatting en uitwerking van het betreffende onderdeel van het advies.

Druk op inkomens is aanleiding

Op 4 september presenteerde de RLG het advies 'De boer in de keten: boeienkoning of teamspeler?' De raad gaat met dit advies in op de vraag van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hoe boeren en tuinders hun positie in de keten kunnen versterken om zo een betere beloning voor hun inzet van arbeid, kapitaal en ondernemerschap te realiseren. Aanleiding voor het advies is dat de inkomens van boeren en tuinders en hun aandeel in de totale marge van de keten onder druk staan. De achterliggende oorzaken daarvan zijn een overvloedig aanbod, toenemende internationale concurrentie en vermindering van de steun aan de land- en tuinbouw in Europees verband.

Boeren en tuinders zijn zelf aan zet

De raad concludeert dat boeren en tuinders hun ondernemerschap verder moeten ontwikkelen en zich sterker op de vraag van de consument moeten oriënteren. Op grond daarvan moeten zij bewust kiezen voor welke marktsegmenten zij willen produceren en in welke keten(s) ze als partner met andere schakels en met collega's afspraken willen maken. Op het niveau van ketens schetst de raad de keuze tussen productdifferentiatie en kostenleiderschap. Voor boeren en tuinders geeft RLG een keuze tussen drie strategieën: (1) zo laag mogelijke kostprijs; (2) een differentiatiestrategie volgen, bijvoorbeeld met bijzondere variëteiten van bloemen, verse groenten, biologische of streekproducten; (3) een specifiek product leveren waarmee een volgende schakel een bijzonder product kan maken.

Geen slachtoffer maar ondernemer

RLG zegt dat boeren en tuinders een eigen visie moeten hebben op de vraag en op de markt. Of hij zelf een keten organiseert of deelneemt in een keten waarin anderen de regie hebben, hij moet zijn productie afstemmen op de eisen die de volgende schakels stellen. Als ondernemer heeft hij een eigen verantwoordelijkheid om zo met zijn productie in een hoger segment met betere prijzen terecht te komen. Op een steeds opener markt zal het steeds moeilijker worden om puur op kostprijs te concurreren. Alleen met kwaliteit - en met duurzaamheid van de productie - zal de Nederlandse producent zich op termijn kunnen onderscheiden. Die verantwoordelijkheid kan hij alleen zelf dragen.

Overheid bepaalt wel het speelveld

Dat kan betekenen dat de boer of tuinder doorgaat met zijn product af te zetten via de veiling of aan de coöperatie. Maar het is ook mogelijk dat hij bijvoorbeeld als een van de eersten een specifiek product gaat leveren waarmee de volgende schakel marktsegmenten kan bedienen waarin een hogere prijs wordt gerealiseerd. Dat is een noodzakelijke voorwaarde om mee te delen in die hogere prijs. Deze voorwaarde is echter niet voldoende. Daarom adviseert RLG ook dat de mededingingsautoriteiten er op Europees niveau op toe moeten zien dat er bij de inkoop door de detailhandel voldoende marktwerking in stand blijft zodat alle

schakels in de keten een redelijk deel van de totale marge ontvangen.

Gezien de discussie is het geen overbodig advies. Als het advies van de raad er toe bijdraagt dat alle betrokken partijen hun rol beter gaan spelen, dan zal het op termijn hopelijk overbodig worden.